

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Відокремлений структурний підрозділ
«Фаховий економічний коледж
Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана»

Затверджено
Заступник директора з НР
Мисюк Оксана ВОЛИНЕЦЬ
"30" *08* 2023 р.

«Історія України»

Програма навчальної дисципліни
за освітньо-професійним ступенем
фаховий молодший бакалавр

1. Спеціальність 051 «Економіка»
Освітньо-професійна програма «Логістика»
2. Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Освітньо-професійна програма «Облік і оподаткування»
3. Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
3.1. *Освітньо-професійна програма «Фінанси, банківська справа та страхування»*
3.2. *Освітньо-професійна програма «Митна справа»*
4. Спеціальність 073 «Менеджмент»
Освітньо-професійна програма «Менеджмент бізнес - організації»
5. Спеціальність 075 «Маркетинг»
Освітньо-професійна програма «Маркетинг»
6. Спеціальність 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
Освітньо-професійна програма «Підприємницька діяльність»

Укладач: Тетяна ТКАЧ

Розглянуто і рекомендовано до затвердження
на засіданні предметної (циклової) комісії
циклової дисципліни
протокол № *1* від "30" *серпня* 2023 р.
Голова предметної (циклової) комісії
ТКАЧ Тетяна ТКАЧ

КИЇВ – 2023

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчання історії спрямоване на реалізацію загальної **освітньої мети**, яка полягає в розвитку та соціалізації особистостей студентів, формуванні їхньої національної самосвідомості, загальної культури, світоглядних орієнтирів, екологічного стилю мислення і поведінки, творчих здібностей, дослідницьких і життєзабезпечувальних навичок, здатності до саморозвитку й самонавчання в умовах глобальних змін і викликів.

Випускник вищого навчального закладу - це патріотка/патріот України, яка/який знає її історію; носійка/носій української мови, культури, яка/який поважає культуру інших народів, вільно спілкується державною мовою, володіє також рідною (у разі відмінності) й однією чи кількома іноземними мовами, має бажання і здатність до самоосвіти, виявляє активність і відповідальність у громадському й особистому житті, здатна/здатний до підприємливості й ініціативності, має уявлення про світобудову, бережно ставиться до природи, безпечно й доцільно використовує досягнення науки і техніки, дотримується здорового способу життя.

Процес консолідації української нації, що відбувається впродовж тривалої російсько-української війни й особливо після широкомасштабного російського військового вторгнення, яскраво підкреслює важливість шкільної історичної освіти.

Мета навчальної історичної освіти

Метою навчальної історичної освіти є: а) формування вільної особистості, яка визнає національні та загальнолюдські цінності й керується морально-етичними критеріями та почуттям громадянської відповідальності у своїй поведінці; б) виховання засобами історії громадянської свідомості, зорієнтованої на патріотичне почуття приналежності до власної держави та до її спільних історичних, політичних і культурних цінностей, а також на демократичні пріоритети й злагоду в суспільстві; в) прищеплення толерантності й поваги до різних поглядів, релігій, звичаїв і культур, уміння знаходити порозуміння з іншими людьми задля досягнення суспільно значущих цілей.

Ця мета конкретизується в **комплексі завдань**, з яких пріоритетними є:

- поглиблення інтересу до історії як сфери знань і навчального предмета, розвиток мисленневих здібностей та умінь, для розуміння сучасних викликів;
- набуття системних знань про факти, події, явища, тенденції в Україні та світі з позицій: цінності життя людини, досвіду українського державотворення, утвердження єдності й соборності українського народу, значення європейських культурних і правових традицій для суспільних процесів в Україні, зміцнення національних інтересів і суверенітету, цілісності та непорушності кордонів української держави в контексті світового історичного процесу;
- розвиток історичного, критичного та творчого мислення, здатності розуміти загальний хід історичного процесу, проблеми, що стоять перед країною та світом;
- усвідомлення національного інтересу, необхідності захисту суверенітету, територіальної цілісності власної держави в умовах реальних військово-політичних, інформаційних та інших викликів;

- долучення до духовних і культурних надбань і цінностей, історико-культурних традицій українського й інших народів;
- сприяння формуванню політичної та правової культури, громадянської самосвідомості, пошани до державної символіки України в гармонійному поєднанні із національними та загальнолюдськими цінностями.

Реалізація мети навчальної історичної освіти здійснюється через розвиток основних складових історичної свідомості: а) накопичення знань про основні події, явища та процеси, їхні давніші та сучасні інтерпретації; б) оволодіння способами розумових дій, необхідних для розуміння минулого, осягнення сучасного і прогнозування майбутнього, в) усвідомлення демократичних цінностей та їх дотримання на практиці.

Обов'язкові результати навчальної історичної освіти передбачають, що студент/студентка:

- мислить історико-хронологічно, орієнтується в історичному часі, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між подіями, явищами і процесами, діяльністю людей та її результатами в часі, виявляє зміни і тривалість у житті суспільства (**хронологічна компетентність**);
- мислить геопросторово, орієнтується в соціально-історичному просторі, виявляє взаємозалежність розвитку суспільства, господарства, культури і навколишнього природного середовища (**просторова компетентність**);
- мислить критично, працює з різними джерелами інформації та формулює історично обґрунтовані запитання (**інформаційна компетентність**);
- мислить системно, виявляє взаємозв'язок, взаємозалежність та взаємовплив історичних подій, явищ, процесів, постатей у контексті відповідних епох; розуміє множинність трактувань минулого і сучасного та зіставляє їхні інтерпретації (**логічна компетентність**);
- усвідомлює власну гідність, реалізує власні права і свободи, поважає права і гідність інших осіб, виявляє толерантність, протидіє проявам дискримінації (**аксіологічна компетентність**).

Зміст історичного матеріалу базується на таких пріоритетах: науковість, національна спрямованість, хронологічна послідовність, логічність, людський вимір історії, постановка проблемних навчальних завдань, полікультурність; органічне й оптимальне дотримання пропорцій між суспільно-політичною, соціально-економічною, культурною та духовною складовими історичного процесу, загальнонаціональною історією, регіоналістикою й історичним краєзнавством; виокремлення історії повсякдення, мікроісторії та особливостей трансформації рівня життя населення відповідно до подій, що відбувалися в Україні та світі.

Змістові наголоси навчальної програми

Політичні, економічні, соціальні й культурні виклики, що виникли у зв'язку з повномасштабною збройною агресією Російської Федерації проти України зумовили необхідність змін у чинних навчальних програмах з історії для закладів загальної середньої освіти, щоби не лише доповнити наявний матеріал останніми подіями, але й урахувати нові історіографічні напрацювання та увиразнити наскрізні сюжетні лінії з минулого, що дають змогу пояснити сучасні події. А саме:

- внесено до програми погляд на СРСР як на державу імперського типу, де імперський спосіб організації влади поєднувався з тоталітарним режимом;
- при висвітленні Української революції перенесено наголос на події 1917-1918 рр., адже революція досягла мети, коли постала Українська Народна Республіка;
- наголошено на державотворчій спадкоємності сучасної України від Української Народної Республіки;
- сконцентровано увагу на понятті «українська політична нація», зокрема, на формуванні її контурів і консолідацію впродовж ХХ ст.;
- ширше представлено практику використання в СРСР масового штучного голоду як політичного знаряддя;
- передбачено окремим навчальним блоком розгляд сучасної російсько-української війни, зокрема, її історичного коріння;
- запроваджено нові поняття та терміни, актуальні для розуміння сучасності (наприклад, «доктрина “русского міра”», «рашизм» тощо);
- звернуто увагу на необхідність ширшого використання пізнавальних і виховних можливостей історичної біографістики;
- зорієнтовано студентів на вивчення не лише інструментів насильства, якого в ХХ ст. зазнавали українці, а й опору йому тощо.

Сьогодні Україна переживає найважчі випробування за весь період незалежності. Повномасштабна війна, яку 24 лютого 2022 р. розпочала Російська Федерація, спрямована насамперед проти української державності та має виразні риси геноциду українського народу. Складовою цього геноциду є намагання путінського режиму знищити українців як політичну націю, зруйнувати не тільки українські міста і села, але й українську історичну пам'ять та національну самосвідомість.

У підготовці до цієї варварської війни путінський режим особливу роль приділяв фальсифікації історії та пропаганді «русского міра», формуючи у росіян імперську свідомість та шовіністичні настрої. Тому, в умовах протистояння агресивній антиукраїнській пропаганді, особливе значення має збереження та розвиток української історичної освіти та подальше формування в українській учнівської молоді патріотизму, усвідомлення загальнолюдських цінностей та несприйняття імперської і шовіністичної ідеології. При цьому українська історична освіта має не «віддзеркалювати» ідеологічні атаки з боку путінського режиму, а послідовно продовжувати формування в учнівства української історичної пам'яті, патріотизму та розуміння єдності України та українського народу з Європою та європейськими демократичними цінностями.

Із цього огляду Програма допускає, пропонує змінювати поняття «радянський» на «советський» у контекстах, що вказують на: 1) непритаманні для України і нав'язані керівним центром СРСР/СССР політичні, економічні, соціальні та культурні практики (напр., світогляд «советської людини», «советизація», «концепція “советського народу”»); 2) негативізацію, спотворення більшовиками (комуністами) понять «Ради», «радитися», «народовладдя». У Програмі в більшості випадків зразки таких замінів запропоновано під час першого вживання понять. Надалі вони зазвичай не

повторюються, щоб не переобтяжувати змістову та компетентнісну складові таблиць.

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ.

ПОВТОРЕННЯ. ВСТУП.

Україна і світ на порозі ХХ ст.: основні тенденції політичного, соціально-економічного та культурного розвитку. Формування модерної української нації.

ХХ століття у світовій історії. Періодизація історії України ХХ ст. Завдання і структура курсів історії України та всесвітньої історії ХХ - початку ХХІ ст., особливості курсу історії України 1914-1945 рр.

Розділ 1. УКРАЇНА В РОКИ ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Україна в геополітичних планах Троїстого союзу (Четверного союзу, Центральних держав) і Антанти. Головна українська рада. Союз визволення України. Загальна українська рада Український національний рух у Російській імперії. Воєнні дії на території України в 1914-1917 рр. Українці в арміях воюючих держав. Українські січові стрільці. Пропаганда воюючих сторін. Життя на фронті і в тилу, стратегії виживання цивільного населення. Політика Російської та Австро-Угорської імперій на українських землях у 1914-1917 рр.

Російський окупаційний режим на підвладних Австро-Угорщині українських теренах. Антиєврейські погроми російської армії в Галичині. Вплив Першої світової війни на світогляд, політичні орієнтири українців та економіку України.

Розділ 2. УКРАЇНСЬКА РЕВОЛЮЦІЯ, РОЗПАД РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ ТА ПОСТАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ДЕРЖАВИ - УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ.

Причини та рушійні сили Української революції. Українська Центральна Рада (УЦР) Всеукраїнський національний конгрес. Українізація в російській армії. Вільне козацтво. Відносини УЦР із Тимчасовим урядом. I та II Універсали. Генеральний Секретаріат. Збройний виступ самостійників. З'їзд поневолених народів Росії як передвісник розпаду Російської імперії.

Прихід до влади більшовиків у Росії: позиція УЦР. III Універсал. Внутрішня та зовнішня політика УЦР після проголошення Української Народної Республіки (УНР). Кримськотатарський національний рух. Курултай і Кримська Народна Республіка. Проголошення в Харкові більшовицької влади та маріонеткової квазидержави УНР (Радянської/Советської). Початок і перебіг першої російсько-української війни. Бій під Крутами. IV Універсал: проголошення державної незалежності УНР. Мирний договір УНР із Центральними державами. Вигнання більшовиків із території УНР. Похід Петра Болбочана на Крим. Державотворча діяльність УЦР взимку-навесні 1918 р. Формування української громадянської нації. Закон УНР «Про національно-персональну автономію». Конституція УНР.

Розділ 3. В БОРОТЬБІ ЗА УКРАЇНСЬКУ НЕЗАЛЕЖНІСТЬ

Українська Держава (гетьманат Павла Скоропадського): внутрішня та зовнішня політика. Прелімінарний (попередній) мирний договір Української Держави з Російською Соціалістичною Федеративною Радянською/Советською Республікою (РСФРР/РСФСР).

Утворення Директорії. Антигетьманське повстання. Відновлення УНР. Реорганізація Директорії УНР. Акт Злуки УНР і Західно-Української Народної

Республіки (ЗУНР), його історичне значення. Трудовий Конгрес в УНР. Державне будівництво та національна політика.

Кримські крайові уряди 1918-1919 рр. Спроби приєднання Криму до України. Розпад Австро-Угорської імперії. «Листопадовий зрив». Західно-Українська Народна Республіка: державне будівництво. Польсько-українська війна 1918-1919 рр.: причини, перебіг та результати. Галицька армія. Єврейський бойовий курінь в УГА. Чортківська офензива. Український національний рух на Буковині й у Закарпатті.

Друга російсько-українська війна. Отаманщина. Холодноярська республіка. Створення маріонеткової Української Соціалістичної Радянської/Советської Республіки (УСРР/УССР). Політика «воєнного комунізму». «Червоний» терор. Поразка більшовицької влади в Україні. УНР в кільці фронтів: ключові події, герої та результати боротьби за збереження української держави. Денікінський режим на теренах України в другій половині 1919 р.: ставлення та становище місцевого населення. Відновлення збройної експансії більшовицької Росії та окупація теренів УНР. «Червоний імперіалізм». Перший зимовий похід Армії УНР.

Варшавська угода. Війна УНР в союзі з Польщею проти більшовицької Росії. Здобуття Києва. Контрнаступ більшовицьких армій на Львів і Варшаву. Поразки Червоної армії під Варшавою-Замостям («Диво на Віслі»). Поразка Збройних сил Півдня Росії. «Червоний» терор у Криму. Повстанський рух 1920-1921 рр. Другий Зимовий похід Армії УНР. Поразка УНР.

Розвиток культури у 1917-1921 рр.: освіта, науки, мистецтва. Особливості пропаганди протиборчих сторін. Міжетнічні відносини в Україні 1917-1921 рр. Міжетнічні конфлікти, їх наслідки. Антиєврейські погроми. Особлива слідча комісія для розслідування протиеврейських погромних дій при Раді Народних Міністрів УНР.

Повсякдення в умовах революцій та воєн: індивідуальний досвід, стратегії виживання, моральні виклики. Політична і трудова еміграція. Історичні уроки Української революції та боротьби за незалежність.

Розділ 4. УКРАЇНА У СКЛАДІ ТОТАЛІТАРНОЇ ІМПЕРІЇ - СОЮЗУ РАДЯНСЬКИХ СОЦІАЛІСТИЧНИХ РЕСПУБЛІК.

Голод 1921-1923 рр.: причини, наслідки. Іноземна допомога жертвам голоду в УСРР. Повстанський рух в Україні 1921-1923 рр.

Формальний та реальний статус УСРР/УССР у «договірній федерації» радянських республік - Союзі Радянських/Советських Соціалістичних Республік (Радянському/Советському Союзу, СРСР/СССР). Привласнення союзним центром суверенітету України. Зміни в адміністративно-територіальному поділі УСРР. Утворення Кримської Автономної СРР/ССР у складі РСФРР.

Суспільно-політичне життя в УСРР. Ліквідація багатопартійності. Впровадження непу в УСРР. Політика «коренізації» («українізації»). «Українське відродження». Українська автокефальна православна церква (УАПЦ). Національно-культурне будівництво національних міншин. Молдавська Автономна СРР/ССР у складі УСРР.

Форсована промислова індустріалізація в УСРР. Роль іноземних спеціалістів і технологій. Згорання непу. Голод 1928-1929 рр. Перехід до планової економіки. Масові депортації, кампанія з розкуркулення, насильницька колективізація. Пасивні і активні форми опору населення УСРР сталінській політиці. Прояви національної свідомості, антиімперські, антирадянські/антисоветські настрої в УСРР.

Примусові хлібозаготівлі. Український хліб на експорт, внутрішньосоюзні ринки. Пропаганда як інструмент підготовки геноциду. Голодомор 1932-1933 рр. - геноцид Українського народу. Масштаби та наслідки Голодомору. Національно-демографічні зміни.

Політичні процеси кінця 1920-х - початку 1930-х рр. Масові репресії. Згорання «українізації». «Розстріляне відродження (Червоний ренесанс)». «Великий терор» в Україні. Биківня, Вінниця, інші місця масових поховань жертв репресій. Посилення російської експансії у сферах освіти, науки, мистецтва. Антирелігійна політика влади та її наслідки. Значення «самоліквідації» УАПЦ. Прояви «культу особи» Йосифа Сталіна в Україні. Конституція УРСР/УСРСР 1937 року: порушення прав людини за ширмою декларованих свобод.

Розділ 5. ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ В МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД

Правовий статус українських земель у складі Польщі. Політика Польщі щодо «східних кресів» та міжетнічні відносини в Галичині і Волині. Осадництво. «Пацифікація». Економічний розвиток української спільноти в умовах Польської держави. Українська кооперація. Культурно-просвітні і спортивні товариства українців. Українські політичні організації. Українське народно-демократичне об'єднання (УНДО). Організація українських націоналістів (ОУН).

Українські землі у складі Румунії. Суспільно-політичне життя. Українська національна партія (УНП). Українські землі у складі Чехословаччини. Правовий статус Закарпаття. Суспільно-політичне й економічне життя. Карпатська Україна. Карпатська Січ. Культурне й релігійне життя на західноукраїнських теренах в умовах іноземного панування. Уряд УНР в екзилі. Діяльність української політичної еміграції.

Розділ 6. УКРАЇНА В РОКИ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Українське питання в міжнародній політиці напередодні Другої світової війни. Радянсько-німецькі договори 1939 р. Початок Другої світової війни. Українці в польській армії. Розкол ОУН. Радянська окупація Галичини, Волині, Північної Буковини, Хотинщини та Південної Бессарабії. «Радянська/советизація» західних областей України у 1939-1940 рр. Масові політичні репресії. Радянські воєнні злочини та депортації. Суспільно-політичні настрої населення.

Передумови, початок німецько-радянської війни. «Тактика випаленої землі». Депортації німців та інших народів з території України. Інші злочини радянського режиму. Катастрофічні поразки Червоної армії 1941 р. Окупація України військами Німеччини та її союзників. Нацистський «новий порядок» в Україні. Прояви співпраці з окупаційним режимом. Остарбайтери. Військовополонені. Концтабори. Масове знищення окупантами мирного населення. Бабин Яр. Голокост. Геноцид ромів. Праведники народів світу в Україні.

Акт проголошення Української Держави. Опір нацистським загарбникам. Український визвольний рух. Поліська Січ. Українська повстанська армія (УПА). Українсько-польське протистояння. Українська Головна Визвольна Рада (УГВР). Бойові дії Червоної армії у 1942-1944 рр. в Україні. «Чорносвитники». Радянський партизанський рух. Вигнання німецьких військ та їхніх союзників з України. Відновлення тоталітарного імперського режиму в УРСР. Депортація кримськотатарського народу як злочин геноциду. Депортація інших етносів Криму.

Культура в роки війни. Пропаганда в умовах Другої світової війни. Повсякдення в часи війни: стратегії боротьби і виживання. Вплив війни на суспільну свідомість.

Українці у військових формуваннях країн Об'єднаних Націй і держав «Вісі». Внесок українського народу в перемогу над нацистською Німеччиною. Українське питання на Ялтинській і Потсдамській конференціях. Ціна війни для України: людські, матеріальні втрати.

ПОВТОРЕННЯ. ВСТУП

Україна на політичній карті Європи в 1914-1945 рр. Уроки української історії 1914-1945 рр. Періодизація історії України другої половини ХХ - першої чверті ХХІ ст. Особливості курсу історії України від 1945 р. до сьогодення.

РОЗДІЛ 7. УКРАЇНА В ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД

Україна в системі міжнародних відносин. УРСР - співзасновниця Організації Об'єднаних Націй (ООН). Участь України в інших міжнародних організаціях. Переміщені особи з України. Репатріація. Неповерненці.

Встановлення кордонів УРСР із сусідніми державами. Депортація за «обміном населення» між УРСР та Польською Народною Республікою (1944-1946 рр.). Операція «Вісла». Обмін територіями 1951 р.

Відбудова промисловості: джерела та ресурси (праця мобілізованих, військовополонених, репатріантів, в'язнів виправно-трудова таборів). Становище сільського господарства. Голод 1946-1947 рр.

Посилення проявів «культу особи» Йосифа Сталіна в УРСР. Особливості державної пропаганди. Ідеологічні інтерпретації перемоги над нацизмом. «Ждановщина» в Україні. Кампанії боротьби проти «українських буржуазних націоналістів» і «безрідних космополітів». «Радянізація» західних областей УРСР. Ліквідація Української греко-католицької церкви. Операція «Захід». Національно-визвольний рух у 1944-1950-х рр. на території України. Бій під Гурбами. «Велика блокада» проти УПА. Депортації родин воїнів УПА. Оунівський рух в еміграції. Особливості розвитку культури. Повсякденне життя населення України в повоєнні часи.

РОЗДІЛ 8. УКРАЇНА В УМОВАХ ДЕСТАЛІНІЗАЦІЇ

Внутрішньополітична ситуація в УРСР. Українці в повстаннях у таборах ГУЛАГу. ХХ з'їзд Комуністичної партії Радянського Союзу (КПРС). Десталінізація: зміст, ідеологічні обмеження. Суперечливість процесу реабілітації жертв політичних репресій. Ліквідація ГУЛАГу.

Децентралізація управління економікою. Розвиток промисловості. Становище сільського господарства.

Передання Кримської області до складу УРСР. Соціально- економічна інтеграція Кримського півострова з Україною. Міграції, зміни національного складу населення. Спроби проведення «українізації». Становище кримськотатарського народу у місцях депортації та його боротьба за повернення на батьківщину.

«Шістдесятництво». Київський клуб творчої молоді «Сучасник». Спроби опозиційної діяльності: підпільні групи та організації. Зародження дисидентського руху. Антирежимні виступи.

Особливості розвитку культури. Продовження політики російщення. Антирелігійні кампанії. Особливості соціальної політики. Повсякденне життя. Зміни у суспільній свідомості.

РОЗДІЛ 9. УКРАЇНА В ПЕРІОД СИСТЕМНОЇ КРИЗИ СОЮЗУ РАДЯНСЬКИХ СОЦІАЛІСТИЧНИХ РЕСПУБЛІК

Зміни в системі влади. Неосталінізм. Конституція УРСР 1978 р. Вплив міжнародних процесів на ситуацію в Україні.

Посилення репресій проти української інтелігенції. Активізація дисидентського руху: течії, форми та методи боротьби. «Самвидав». «Український вісник». Українська громадська група сприяння виконанню Гельсінських угод (Українська Гельсінська група/УГГ). Прояви єврейського дисидентського та сіоністського руху на теренах УРСР. Опозиційна діяльність режимові в середовищі інших національних меншин. Кримські татари в боротьбі за повернення на батьківщину.

Наростання економічної кризи. Уповільнення темпів зростання промисловості. Провал Продовольчої програми.

Життєвий рівень населення. Феномени радянського повсякдення: «хрущовки», «дефіцит», «черги». Етносоціальні зміни в УРСР. Зміни в суспільній свідомості. Особливості розвитку культури. Українське поетичне кіно. Український спорт. Особливості державної пропаганди в Україні: «радянський народ», «радянська людина» та їхні «вороги».

Розділ 9. ВІДНОВЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ, ЇЇ РОЛЬ У РОЗПАДІ СОЮЗУ РАДЯНСЬКИХ СОЦІАЛІСТИЧНИХ РЕСПУБЛІК

Політика «перебудови- прискорення-гласності» та її наслідки в УРСР Проблеми ядерної безпеки УРСР. Чорнобильська катастрофа: передумови, позиція влади, заходи для подолання, наслідки. Вплив на суспільну свідомість. Виникнення націонал- демократичної, антикомуністичної опозиції. Утворення неформальних громадських організацій і груп. Українська Гельсінська спілка. Народний рух України за перебудову. Перехід частини республіканської номенклатури на національні позиції. Перші альтернативні вибори (1990 р.). «Декларація про державний суверенітет України». «Революція на граніті». Формування багатопартійності. Масові страйки шахтарів.

Відновлення Кримської Автономної Радянської Соціалістичної Республіки (Кримської АРСР). Створення Меджлісу кримськотатарського народу. Спроби союзної влади зупинити процеси демократизації, розпаду СРСР. Повсякдення. Особливості розвитку культури і спорту. Відродження релігійного життя.

Україна під час спроби державного перевороту в СРСР. «Акт проголошення державної незалежності України». Всеукраїнський референдум і вибори Президента України 1 грудня 1991 р. Роль України у розпаді СРСР. Міжнародне визнання державної незалежності України. Внесок української діаспори у відновлення державної незалежності України.

РОЗДІЛ 10. РОЗВИТОК УКРАЇНИ ЯК НЕЗАЛЕЖНОЇ ДЕРЖАВИ

Державотворчі процеси. Особливості багатопартійної системи. Прийняття Конституції України 1996 р. Президентські вибори 2004 р. «Помаранчева революція». Конституційна реформа 2004 р. Основні тенденції суспільно-політичного життя в 2005-2009 рр. Спроби формування авторитарного режиму в 2010-2013 рр. Харківські угоди 2010 р.

Утвердження ринкової економіки. Запровадження національної валюти - гривні. Специфіка приватизації. Становлення, прояви олігархічної системи. Демографічна та етносоціальна структура населення України. Повернення кримськотатарського народу на історичну Батьківщину. Життя національних спільнот в Україні.

Багатовекторність зовнішньої політики України та її наслідки. Вступ України до Ради Європи. Будапештський меморандум. Тузлівська криза. Проголошення Україною курсу на євроатлантичну інтеграцію.

Зміни у соціальній структурі українського суспільства. Динаміка зайнятості населення. Повсякденне життя. Зрушення в суспільній свідомості. Релігійне життя. Здобутки українців у сфері культури (наука, освіта, мистецтва, спорт).

Українці в світі. Українська діаспора в розбудові державної незалежності України.

РОЗДІЛ 11. ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ВИБІР УКРАЇНИ. РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКА ВІЙНА

Геополітичний вибір України: утвердження євроінтеграційного курсу. Україна в імперській доктрині «руського міра». Політичні, економічні, інформаційні та інші засоби тиску на Україну в контексті відродження прагнень Російської Федерації (РФ) до реімперіалізації на теренах колишнього СРСР.

Зрив угоди про асоціацію України та Європейським Союзом (ЄС). Євромайдан. Революція Гідності. Крах режиму Віктора Януковича. Небесна Сотня. Президентські та парламентські вибори 2014 р. Обрання Петра Порошенка Президентом України. Підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Надання українцям права на безвізовий режим в'їзду в країни ЄС.

Початок війни РФ проти України: окупація, анексія Криму, збройна агресія на сході України. Квазіреферендуми і проголошення маріонеткових квазидержав Донецької Народної Республіки (ДНР), Луганської Народної Республіки (ЛНР). Антитерористична операція/Операція об'єднаних сил (АТО/ООС). Перебіг бойових дій. Мінські домовленості. Українське громадянське суспільство в обороні держави. Добровольчі батальйони. Волонтерський рух. Участь добровольців-іноземців у збройній боротьбі на боці України.

Міжнародна підтримка України в умовах війни. «Норманська четвірка»: внесок у стабілізацію збройного конфлікту. Позиція США та держав «великої сімки». Санкції, накладені на РФ за невиконання Мінських домовленостей.

Соціально-економічний розвиток України у 2014-2022 р. Економічні, політичні, судово- правові реформи. Створення незалежної правоохоронної структури для боротьби з корупцією. Незавершеність реформ. Законодавче забезпечення статусу української мови як державної. Розвиток української культури. Утворення канонічної автокефальної Православної церкви України (ПЦУ).

Президентські вибори 2019 р. Обрання Володимира Зеленського Президентом України. Земельна та інфраструктурна реформи. Цифровізація України. Широкомасштабне вторгнення російських військ на терени України: перебіг, результати. Збройні сили України (ЗСУ), Національна гвардія, територіальна оборона, громадянське суспільство та влада в обороні країни. Злочини геноциду та воєнні злочини РФ проти України. Нищення економіки України. Використання Росією продовольства як зброї. Заява Верховної Ради України «Про вчинення Російською Федерацією геноциду в Україні». Консолідація української політичної нації в боротьбі проти російській агресії. Російська пропаганда як інструмент підбурювання війни і геноциду. Ідеологема «Розгортання дипломатичної боротьби України. Утворення міжнародної коаліції держав на підтримку незалежності і обороноздатності України. Лендліз. Надання Україні статусу кандидата в члени ЄС.

Повсякдення в умовах війни: індивідуальний досвід, стратегії виживання та протистояння. Колабораційна діяльність і кримінальна відповідальність за неї. Рух Опору на тимчасово окупованих територіях. Біженці та денацифікація України». Протидія України російській пропаганді та дезінформації. Вимушені переселенці. Примусове переселення громадян України до РФ. Гуманітарна підтримка біженців в країнах ЄС. Релігія, церкви й релігійні організації та війна. Діячі української культури в допомозі фронту. Діячі світової культури в підтримці України.

НАВЧАЛЬНО - МЕТОДИЧНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бойко О.Д. Історія України. – К.: Академія, 2012.
2. Браїчевський конспект історії України.- К., 2001.
3. Верстюк В.Ф., Дзюба О.М., Непринцев В.Ф. Україна від найдавніших часів до сьогодення. – К., 1994.
4. Грушевський М. Історія України – Русі. В 11 т. – К., 1991-1998.
5. Жуковський А., Субтельний О.. Нарис історії України. – Львів, 1991.
6. Історія України. Навчальний посібник За ред. Б.Н. Лановика. – К., 2007.
7. Історія України За ред. Ю. Алексєєва Львів 2002
8. Історія України За ред. В.М. Литвина Київ 2012
9. Історія України За заг. ред В.Смоля.- К.,2004. .
10. Каденюк О. С. Історія України: навчальний посібник/ О. С. Каденюк. Київ: Знання, 2012. 408 с.
11. Кульчицький С. В. Історія України (2001-2006)/ С. В. Кульчицький. Київ: «Знання», 2013. 300 с.

12. Лазарович М. В. Історія України : навчальний посібник / М. В. Лазарович. Київ: Знання, 2013. 685 с
13. В. В. Світлична. Історія України / Посібник. К.: 2012.
14. Турчанко В.Г., Панченко П.П., Тимченко С.М. Новітня історія України. Для 11 класу середньої школи. - К., 2008.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Акт проголошення незалежності України: Постанова Верховної Ради України від 24 серпня 1991р.//Рад. Україна, 1991. 31серпня
2. Конституція України. Київ, 1999.
3. Бадах Ю. Г. Історія України: практикум / Ю. Г. Бадах. Київ: КНТЕУ, 2012. 408 с.
4. Галик В. М. Україна в Європі і світі: навчальний посібник / В. М. Галик. Київ: Знання, 2013. 364 с.
5. Кульчицький С. В. Новітня історія України (1939-2001) / С. В. Кульчицький, Ю. І. Шаповал. Київ, 2012. 280с.
6. Левицька Н. М. Історія України. Україна в світі: історія і сучасність: навчальний посібник / Н. М. Левицька. К: Кондор, 2012. 418с.
7. Литвин В. М. Історія України: навчально-методичний посібник для семінарських занять / В. М. Литвин. К: «Знання», 2012. 607 с.
8. Юрій М. Ф. Історія України: навчальний посібник / М. Ф. Юрій. Київ: «Кондор», 2013. 249 с.

Допоміжна

9. Король В. Н. Історія України: навч. посібник / В. Н. Король. Київ: Каравела, 2014. 294 с.
10. С. Кульчицький, О. Майборода. Київ: Либідь, 2012. 463 с.
11. Галенко О. І. Нарис з історії дипломатії України / О. І. Галенко, Є. Є. Камінський, М. В. Кірсенко, В. А. Смоля. Київ: Вид. дім «Альтернативи», 2014. 140 с.
12. Субтельний О. Україна: Історія / О. Субтельний. Київ: Либідь, 2012. 401с.
13. Гарін В. Б. Історія України: навчальний посібник / В. Б. Гарін. Київ: «Центр учбової літератури», 2012. 240 с.
14. Пасічняк М. С. Історія України: державницькі процеси, розвиток культури та політичні перспективи / М. С. Пасічняк. К.: Знання, 2015. 735с.
15. Литвин В. М. Історія України: підручник / В. М. Литвин. Київ: Наукова думка, 2013. 991 с.
16. Марочко В. І. Територія Голодомору 1932-1933рр / В. І. Марочко. Київ: Кондор, 2014. 64 с.
17. Ушаков Д. О. Видатні українці / Д. О. Ушаков. Харків: Фактор, 2013. 200 с.
18. Зубанов В. О. Україна: історія великого народу / В. О. Зубанов, А. В. Толстоухов. Київ: КРІОН, 2015. 832 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Інститут історії Національної Академії Наук України: сайт. URL: www.history.org.ua
2. Історія України – Вікіпедія: сайт. URL: www.wikipedia.org
3. Урядовий портал: Історія України: сайт. URL: www.kmu.gov.ua
4. Інститут суспільних досліджень: Історія України: сайт. URL: www.ukrterra.com.ua
5. Каталог книг – Історія України: сайт. URL: www.knyha.com
6. Інститут історії України НАНУ: сайт. URL: <http://history.org.ua/>
7. збірник : сайт. URL: <http://litopys.org.ua/> <http://litopys.kiev.ua/>
8. Українська історична бібліотека: сайт. URL: <http://ukrhistory.narod.ru/>
9. Історична веб-хрестоматія UKRAÏNARUS': сайт. URL: http://geocities.com/ua_ukraine/ukraïnerus.html
10. Історія України: сайт. URL: <http://unitest.com/uahist/>
<http://uahistory.kiev.ua/>
11. Українська історія: сайт. URL: <http://ua-history.narod.ru/>
12. Уроки історії: Голодомор 1932-33 рр. : сайт. URL: <http://golodomor.org.ua/>
13. Електронна хрестоматія: сайт. URL: <http://historydocs.narod.ru/ukr.htm>